

ХРОНІКА НАУКОВОГО ЖИТТЯ

А.В.Блануца (Київ), В.А.Доброчинська (Рівне)

І МІЖНАРОДНА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВІТЧИЗНЯНОЇ ТА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ»

Ініційована Рівненським державним гуманітарним університетом наукова конференція має свою історію – започаткована як міжвузівська, 2008 р. вона отримала статус всеукраїнської, а вже 2009 р. – міжнародної, яка й відбулася 9–10 грудня. Організатором наукового заходу став історико-соціологічний факультет РДГУ за участі Інституту історії України НАНУ, а його метою було оприлюднення здобутків молодих учених за різними напрямками досліджень вітчизняної та всесвітньої історії, а також визначення пріоритетних шляхів новітніх історичних студій.

Відкрили конференцію представники влади м. Рівного, керівництво РДГУ та, зокрема, історико-соціологічного факультету, деканом якого вже не один рік є випускник аспірантури Інституту історії України НАНУ В.Шеретюк. Надалі пленарне засідання проходило у формі доповідей молодих фахівців із різних періодів як вітчизняної, так і всесвітньої історії. Так, статус міжнародної конференції засвідчено представленням матеріалів польських колег – докторанта *А.Юсуповича* (Варшава) та доктора історії *В.Нагірного* (Краків), які розробляють галицько-волинську тематику класичного середньовіччя. Литuanістичний напрям представлено доповідями канд. іст. наук *Д.Ващука* (Київ) про документальну базу великого князя литовського Свидригайла за матеріалами 22-ї Книги записів Литовської метрики та канд. іст. наук *А.Блануци* (Київ) про джерела дослідження земельних надань Сигізмунда II Августа на Волині. Проблеми історії кінця XVIII–XIX ст. у своїх виступах порушили канд. іст. наук *Н.Конопка* (Острог) (вирішення питань міського урядування малоросійським військовим губернатором М.Репніним) та аспірант *А.Кізлова* (Київ) (списки чудотворних ікон у системі святинь Києва). Різні аспекти національно-визвольних змагань початку XX ст. висвітлювалися у доповіді канд. іст. наук *О.Кукси* (Мінськ). Зокрема, історик здійснив порівняльний аналіз основних тенденцій державно-політичного будівництва в 1917–1922 рр. у сучасних історіографіях Білорусії та Росії. Канд. іст. наук *І.Хома* (Львів) проаналізував становище окремого загону січових стрільців на час листопадового повстання у Львові. Аспірант *Н.Заставецька* (Тернопіль) висвітлювала проблеми популяризації ідей збереження пам'яток у Східній Галичині у 1920–1930-х рр. на прикладі діяльності Національного музею у Львові. Питання новітньої історії із темами про тероризм в умовах біполярного світу 1960 – початку 1990-х рр. та національно-культурне відродження етнічних меншин України у 1985–1991 рр. у вітчизняній історіографії висвітлили, відповідно, канд. іст. наук *А.Поспелов* (Одеса) та аспірант *О.Наконечна* (Івано-Франківськ).

По завершенню пленарного засідання робота конференції проходила у чотирьох секціях, які засвідчили багатовимірний простір наукових здобутків молодих науковців. У межах першої секції («Проблеми суспільно-політичного, соціально-економічного та культурного розвитку України») було заслухано доповіді, що охопили історичний поступ із часів Русі до сьогодення. Особливий інтерес викликав виступ канд. іст. наук *О.Лугового* (Одеса), присвячений найму скандинавських вояків на руську та візантійську службу. На основі джерельного матеріалу історик зробив спробу підрахувати чисельність варягів, щоби визначити, наскільки постійною або ситуативною була їх присутність у Русі.

Проблему етнічного складу населення, зокрема єврейської і татарської громад, в українських містах Південно-Східної Волині кінця XVI – першої половини XVII ст. озвучила у своїй доповіді аспірант *І.Рибачок* (Острог). Увагу присутніх привернув виступ аспіранта *О.Васильєвої* (Київ), в якому викладалися результати наукових досліджень щодо структури управлінського апарату гетьманського двору. Дослідниця проаналізувала роль дозорців і старост, які становили середню ланку управителів упродовж 1687–1734 рр. Тему взаємин

російських військослужбовців із населенням Правобережної України кінця XVIII – першої половини XIX ст. порушила у своїй доповіді аспірант *Н.Мацко* (Тернопіль). Автор на основі широкого кола різнопланових джерел навела приклади визиску українського населення новоствореною російською адміністрацією.

Окремі виступи торкалися сакральної тематики. Діяльності духовно-просвітницького осередку – кременецького Свято-Миколаївського богоявленського братства, яке діяло впродовж XVIII – початку XX ст., – було присвячено доповідь аспіранта *І.Тимочко* (Рівне). Дослідниця проаналізувала статут, структуру та систему управління братства, показавши його благодійну і просвітницьку місію.

Відчутно поживавився інтерес молодих дослідників до економічної історії. Інформативно насиченістю вирізнявся виступ аспіранта *М.Кузьмича* (Луцьк), в якому висвітлено стан промисловості Волинської області 1950-х – середини 1960-х рр. Логічним продовженням стала доповідь здобувача *В.Колядинського* (Луцьк), де відтворено розвиток Луцького автомобільного заводу в період незалежності (1991–2008 рр.).

У другій секції («Всесвітня історія у сучасних дослідженнях») науковий інтерес викликала доповідь канд. іст. наук *Р.Шеретюк* (Рівне), яка актуалізувала питання масового переходу уніатів Білорусії на римо-католицизм у 1802–1803 рр. та показала реакцію на ці події російського уряду кризь призму імперського законодавства. Проблемі національних меншин, зокрема єврейського населення у Російській імперії, було присвячено виступ аспіранта *Н.Івчик* (Рівне). Автор зупинилася на правах євреїв, а також їх обмеженні, що було відображено на законодавчому рівні у другій половині XIX ст. Аспірант *С.Яцечко* (Луцьк) докладно розглянула антикомуністичні рухи у країнах Європи соціалістичного табору, зокрема торкнулася причин та перебігу трагічних грудневих подій у Польщі 1970 р.

Деякі аспекти міжнародних відносин проаналізовано у доповіді аспіранта *Д.Крисенка* (Київ). Дослідник зробив оцінку ролі та місця США в іраксько-кувейтському протистоянні 1988–1990 рр., наголосивши на суперечливій позиції владних структур щодо перебігу подій, які призвели до переходу конфлікту у силову стадію. Зацікавлення та дискусію викликала доповідь аспіранта *В.Мисана-Мілясевича* (Львів), присвячена проблемі міжнародного тероризму та передумовам створення і діяльності субрегіональної міжнародної структури взаємозахисту – Шанхайської організації співпраці, заснованої у 2001 р. Дослідник проаналізував координуючу діяльність цієї організації у протидії міжнародному тероризму.

Плідною була робота третьої секції («Історичне краєзнавство»), де увага присутніх зосереджувалася на регіональних особливостях історичної минувшини. Цікавий порівняльний аналіз весільних заручин на Волині і Поліссі, який передував передвесільному циклу у середині XIX – на початку XX ст., прозвучав у доповіді аспіранта *В.Нємца* (Львів). Окремі аспекти культурного життя Волинського воєводства міжвоєнної Польщі, зокрема внесок Волинського краєзнавчого товариства й опіки над пам'ятками старовини у розвиток туризму краю окреслила аспірант *Т.Ковальчук* (Острог). Автор детально зупинилася на заходах товариства, спрямованих на пропаганду та популяризацію туристичної галузі.

Окремий блок виступів свідчить про зростаючий інтерес до подій вітчизняної історії періоду Другої світової війни. Міжправославне протистояння на Волині у 1941–1942 рр., його витоки та наслідки проаналізовано у виступі *І.Булиги* (Рівне). Розвиток освіти на Рівненщині в умовах окупаційної влади 1941–1944 рр. висвітлювала канд. іст. наук *В.Доброчинська* (Рівне). Про пресові видання Рівненщини, через які окупаційна адміністрація проводила активну пропагандистську та культурно-освітню роботу у краї, розповіла аспірант *В.Писцьо* (Рівне).

Особливу зацікавленість викликали доповіді про історію Організації українських націоналістів, адже ця проблематика викликає жвавий суспільно-політичний резонанс. На основі матеріалів центру вивчення документів з історії визвольного руху Галузевого державного архіву Служби безпеки України *В.Іванченко* (Київ) з'ясував невідомі обставини загибелі письменниці та учасниці підпілля ОУН(б) на Рівненщині – Людмили Фої, а *Ю.Польова* (Київ) відтворила діяльність провідника Дунаєвського та Вінницького надрайонів ОУН(б) на Поділлі – Йосипа Демчука («Лугового»).

У четвертій секції («Джерелознавство, історіографія та спеціальні історичні дисципліни») цікаву дискусію викликала доповідь *А.Красножона* (Одеса), яка торкалася проблеми датування оборонного рову Білгород-Дністровської фортеці. Про археологічні знахідки у Дубно періоду литовсько-польської доби повідомив здобувач *В.Чекурков* (Рівне). Стан вивчення історіографії бібліотечної та видавничої діяльності церковних православних братств Волинської губернії другої половини XIX – початку XX ст. підсумувала здобувач *О.Сажок* (Луцьк). Дослідниця виокремила вчених, предметом наукового інтересу яких була багатогранна діяльність церковних братств. Інтерес у науковців викликала доповідь канд. іст. наук *А.Сови* (Львів) про символіку пластового куреня «Лісові чорти», члени якого брали активну участь у громадському житті Галичини 1920–1930-х рр. Історіографічний аналіз діяльності іспанської дипломатії у період консолідації демократії у цій піренейській країні (1980–1990-ті рр.) зробила аспірант *Л.Матлай* (Київ).

На завершальному засіданні керівники секцій підбили підсумки та узагальнили роботу конференції. Результати пошуків молодих науковців увійшли до збірника наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету «Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії», який є фаховим виданням у галузі історичних наук.

Л.В.Легасова (Київ), Н.О.Шевченко (Київ)

МІЖНАРОДНА НАУКОВА КОНФЕРЕНЦІЯ «УКРАЇНА У ДРУГІЙ СВІТОВІЙ ВІЙНІ: ДЖЕРЕЛА ТА ІНТЕРПРЕТАЦІЇ» (ДО 65-ї РІЧНИЦІ ВЕЛИКОЇ ПЕРЕМОГИ)

Захід під такою назвою відбувся 27 квітня 2010 р. у Меморіальному комплексі «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.». Його організаторами виступили Міністерство оборони України, Міністерство культури і туризму України, Державний комітет архівів України, Інститут історії України НАНУ, Меморіальний комплекс «Національний музей історії Великої Вітчизняної війни 1941–1945 рр.», Національний військово-історичний музей України, Національний університет оборони України, Національний педагогічний університет ім. М.П.Драгоманова, молодіжна громадська організація «Київський клуб “Червона зірка”».

Мета конференції полягала в обговоренні теоретичних і практичних аспектів фундаментальних досліджень проблематики Другої світової та Великої Вітчизняної воєн, архівної й музейної справи, «українського аспекту» перемоги, увічнення пам'яті про учасників та жертви світового збройного конфлікту. Ураховуючи рівень наукового форуму, його організатори виходили з необхідності охоплення всіх найважливіших подій воєнної доби. Тематика конференції включала питання:

- історіографія та джерела історії України періоду Другої світової війни, бойові дії на українському театрі війни;
- окупаційний режим на території України;
- радянський рух Опору та український самостійницький рух;
- суспільно-політичні та економічні процеси, проблеми історичної пам'яті.

Конференцію та пленарне засідання відкрив директор Інституту історії України НАНУ, академік НАН України *В.А.Смолій*, який у своєму виступі дав змістовну характеристику сучасного стану досліджень історії Другої світової війни в Україні і за кордоном, окреслив основні перспективи наукового пошуку. Учасникам, організаторам та гостям конференції надіслали привітання керівники уряду України, міністерств оборони та культури і туризму. Перед присутніми виступили голова Державного комітету архівів України *О.П.Гінзбург*, академік НАН України, учасник Великої Вітчизняної війни *П.Т.Тронько*, директор департаменту гуманітарної політики Міністерства оборони України *І.І.Тищенко*, заступник міністра культури і туризму України *О.Г.Бенч*.

На пленарне засідання було винесено узагальнюючі доповіді провідних науковців (істориків, архівістів, музеєзнавців), в яких прозвучали теоретико-методологічні міркування